

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.06.2015, sp. zn. 5 Tdo 523/2015, ECLI:CZ:NS:2015:5.TDO.523.2015.1

Číslo: 20/2016

Právní věta: Jestliže v hlavním líčení soud prvního stupně postupem podle § 230 odst. 2 nebo 3 tr. ř. nevyhradí rozhodnutí o ochranném opatření (např. o návrhu státního zástupce na uložení zabránění věci) veřejnému zasedání, není součástí jeho rozhodnutí (rozsudku) negativní výrok, tj. že se ochranné opatření neukládá, eventuálně že se zamítá návrh státního zástupce na jeho uložení. V odůvodnění rozhodnutí však stručně vysvětlí úvahy, které jej vedly k nevyhovění návrhu na uložení ochranného opatření. Jiná situace nastane v případě, kdy soud v hlavním líčení podle § 230 odst. 2 nebo 3 tr. ř. vyhradí rozhodnutí o ochranném opatření veřejnému zasedání, pak po skončení dokazování ve veřejném zasedání je povinen učinit i případný negativní výrok, tj. že se ochranné opatření neukládá, nebo že se návrh státního zástupce na jeho uložení zamítá, nejsou-li splněny podmínky pro jeho uložení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.06.2015

Spisová značka: 5 Tdo 523/2015

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Rozsudek, Zabránění věci

Předpisy: § 101 tr. zákoník

§ 121 tr. zákoník

§ 230 odst. 2 tr. ř.

§ 230 odst. 3 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání nejvyššího státního zástupce podané v neprospěch i ve prospěch obviněného proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 5. 2014, sp. zn. 2 To 134/2013, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně- pobočka Zlín pod sp. zn. 61 T 8/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně - pobočky ve Zlíně ze dne 23. 10. 2013, sp. zn. 61 T 8/2013, byl obviněný C. K. uznán vinným zvláště závazným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5

písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, účinný od 1. 1. 2010, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), a to v bodě I. výroku o vině. Dále byl pod bodem II. téhož výroku uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2009, a v bodě III. výroku o vině pak zvláště závazným zločinem zpronevěry podle § 206 odst. 1, 5 písm. a) tr. zákoníku. Za to byl odsouzen podle § 209 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let a čtyř měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně soud obviněnému C. K. uložil podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce ve statutárních orgánech, obchodních společnostech a družstvech, včetně funkce prokuristy, na dobu sedmi let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost nahradit škodu vyjmenovaným poškozeným, přičemž poškozený D. K. byl se zbytkem svého nároku odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních podle § 229 odst. 2 tr. ř.

2. Stejným rozsudkem byl obviněný C. K. podle § 226 písm. a) tr. ř. zproštěn obžaloby státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 24. 5. 2013, sp. zn. 6 KZV 1/2012, pro skutek kvalifikovaný jako zvláště závažný zločin zpronevěry podle § 206 odst. 1, 5 písm. a) tr. zákoníku a zločin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea druhá, odst. 4 tr. zákoníku. Dále soud rozhodl o zproštění obžaloby spoluobviněných Ing. P. K. a Ing. M. D.

3. Proti tomuto rozsudku podali odvolání obviněný C. K. a státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně v neprospěch všech obviněných. Vrchní soud v Olomouci o nich rozhodl rozsudkem ze dne 6. 5. 2014, sp. zn. 2 To 134/2013, tak, že z podnětu odvolání obviněného C. K. a státní zástupkyně napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. ohledně obviněného C. K. částečně zrušil, a to ve výroku o trestu zákazu činnosti. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud nově rozhodl tak, že obviněnému podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu, člena statutárního orgánu a prokuristy v obchodních společnostech a družstvech na dobu sedmi let. V ostatních výrocích zůstal napadený rozsudek nezměněn. Odvolání státní zástupkyně podané v neprospěch spoluobviněných Ing. M. D. a Ing. P. K. vrchní soud zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci napadl nejvyšší státní zástupce dovoláním „v části, pokud bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto odvolání státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně proti rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 23. 10. 2013, č. j. 61 T 8/2013-3198“. Dovolací důvod spatřuje nejvyšší státní zástupce v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože v řízení jemu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř.

5. Nejvyšší státní zástupce úvodem dovolání zrekapituloval dosavadní průběh trestního řízení. Připomněl, že výnosy z majetkové trestné činnosti, za niž byl odsouzen, použil obviněný C. K. dílem na rekonstrukci tří bytových jednotek ve Z. a k výstavbě nemovitosti v B., přičemž tyto nemovitosti náležely do vlastnictví syna obviněného – L. K. a v přípravném řízení byly zajištěny podle § 79d tr. ř. Státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně proto již pod bodem 6) obžaloby ze dne 24. 5. 2013, sp. zn. 6 KZV 1/2012, navrhla Krajskému soudu v Brně – pobočka ve Zlíně, aby o zajištěných nemovitostech bylo rozhodnuto. Následně v hlavním líčení konaném dne 15. 10. 2013 přednesla přítomná státní zástupkyně výslovný návrh, aby soud podle § 101 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku uložil zabránění zajištěných nemovitostí. Soud prvního stupně následně rozhodl o vině a

trestu obviněného C. K., přičemž jej mj. odsoudil za zločin zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že jako jednatel obchodní společnosti S. financoval z prostředků náležejících této společnosti výstavbu tehdy svého domu v B. a domu svého syna L. K. nacházejícího se ve Z.

6. O návrzích státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně na zabránění zajištěných nemovitostí však soud prvního stupně žádné rozhodnutí neučinil, pouze v odůvodnění svého rozsudku ze dne 23. 10. 2013, sp. zn. 61 T 8/2013, vysvětlil důvody, pro které neshledal zákonné podmínky k uložení ochranného opatření. Toto pochybení však nenapravit ani soud druhého stupně, přestože v odvolání, které proti citovanému rozsudku podala státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně, mj. namítala chybějící rozhodnutí o návrhu na zabránění věci. Rovněž pouze v odůvodnění svého rozsudku Vrchní soud v Olomouci vyložil důvody, pro něž neshledal uložení zabránění zajištěných nemovitostí relevantním. Nesprávným procesním postupem soudu prvního stupně se však podle dovolatele soud druhého stupně vůbec nezabýval.

7. Na podporu své argumentace odkázal nejvyšší státní zástupce na výklad ustanovení § 230 odst. 3 tr. ř. v aktuálním znění komentáře k trestnímu řádu, podle kterého by v případě negativního rozhodnutí o návrhu na uložení ochranného opatření měl soud vyslovit, že se návrh státního zástupce zamítá. Tuto procesní situaci přirovnal dovolatel k rozhodování soudů o náhradě škody v souladu s názory autorů citovaného komentáře, kdy „výrokem o náhradě škody se rozumí nejen výrok pozitivní ale i negativní“. V těchto případech musí být ve výroku rozsudku vysloveno rozhodnutí podle § 229 tr. ř., tj. že se poškozený odkazuje zcela nebo zčásti s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních nebo před jiným příslušným orgánem. Nejvyšší státní zástupce přitom zdůraznil, že uvedená otázka je po právní stránce zásadního významu ve smyslu § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť to, že by obsahem rozsudku měly být i negativní výroky o uložení ochranného opatření, dosud nebylo judikováno. Nejvyšší soud by proto měl zaujmout právní názor, že v případě, kdy státní zástupce podá návrh na uložení ochranného opatření, soud o něm musí vždy rozhodnout. Může tak učinit ve výroku rozsudku, nebo ve smyslu § 230 odst. 2 tr. ř. si rozhodnutí o ochranném opatření vyhradí veřejnému zasedání, a v jeho rámci pak o návrhu státního zástupce rozhodne usnesením.

8. Nejvyšší státní zástupce dále citoval z judikatury Nejvyššího soudu, proč není možné výše uvedenou námitku podřadit pod důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) a j) tr. ř. Ve zbytku své dovolací argumentace předložil právní úvahy ohledně řešení věci samotné, tedy zda v projednávaném případě byly splněny podmínky pro uložení zabránění věci podle § 101 odst. 2 tr. zákoníku.

9. Závěrem svého dovolání nejvyšší státní zástupce shrnul, že Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně jako soud prvního stupně měl ve svém rozsudku učinit i rozhodnutí o návrhu státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně na uložení ochranného opatření. Vzhledem k tomu, že žádný výrok ohledně zabránění zajištěných věcí soud neučinil, pak tento výrok v jeho rozsudku chybí a je tím naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. Pokud následně Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací rozhodl o zamítnutí odvolání státní zástupkyně, přestože v předcházejícím řízení byl dán uvedený důvod dovolání, došlo k naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Ohledně dalšího procesního postupu nebude podle nejvyššího státního zástupce nezbytné zrušit rozsudek soudu prvního stupně, neboť k nápravě postačí, když tento soud rozhodne o chybějícím výroku samostatným usnesením. Soudy obou stupňů totiž v odůvodnění svých rozhodnutí v podstatě zaujaly shodný názor, že dosavadní skutková zjištění neumožňují rozhodnout o zabránění nemovitých věcí a bylo by tak nutné provádět další dokazování. Dovolatel proto předpokládá, že odvolací soud dá „příkaz“ soudu prvního stupně, aby si rozhodnutí o ochranném opatření vyhradil veřejnému zasedání podle § 230 odst. 2 tr. ř.

10. Nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 5. 2014, sp. zn. 2 To 134/2013, v části, pokud bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto odvolání státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně, a zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

11. K dovolání nejvyššího státního zástupce se vyjádřil obviněný C. K. prostřednictvím svého obhájce JUDr. P. V. Obviněný projevil nesouhlas s obsahem podaného dovolání, protože chybějící negativní výrok o zabránění věci podle něj nezpůsobuje neúplnost nebo vadnost výroku jako takového. Zdůraznil, že na základě gramatického a systematického výkladu lze dovodit, že pokud soud ve výroku rozsudku zabránění věci neuložil, rozhodl o takovém návrhu negativně. Navíc upozornil na to, že již bylo vydáno usnesení o zrušení zajištění nemovitostí pro jeho nadbytečnost. Na dovolání je nutné podle obviněného pohlížet jako na účelové, neboť nejvyšší státní zástupce předložil argumentaci, kterou v předchozí fázi trestního řízení opomněl příslušný státní zástupce zahrnout do svého odvolání. Obviněný má dále za to, že podaným dovoláním byly extenzivně překročeny meze dovolacích důvodů a uplatněnému dovolacímu důvodu by mělo korespondovat rozhodnutí dovolacího soudu podle § 265l odst. 2 tr. ř. Pouze z opatrnosti obviněný v další části svého podání rozvedl argumentaci, proč by bylo podle jeho názoru případné vyslovení výroku o uložení ochranného opatření neoprávněné a nedůvodné. Závěrem svého vyjádření navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce zamítl jako nedůvodné, případně aby podle § 256l tr. ř. přikázal soudu druhého stupně, aby o chybějícím výroku rozhodl nebo neúplný výrok doplnil.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že k projednání dovolání nejvyššího státního zástupce byly splněny všechny formální podmínky i z hlediska jeho obsahu ve smyslu zákonem požadovaných náležitostí. Poté Nejvyšší soud zkoumal, zda jsou naplněny zákonné podmínky pro jeho odmítnutí, a shledal, že tomu tak není. Na jeho podkladě mohl Nejvyšší soud přezkoumat v souladu s ustanovením § 265i odst. 3, 5 tr. ř. napadený rozsudek i jemu předcházející řízení v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání. Přitom dospěl k závěru, že rozsudek soudu prvního stupně není zatížen vadou chybějícího výroku o zabránění věci odpovídající důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., proto nemohl být rozsudek odvolacího soudu úspěšně napaden dovoláním ani z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

13. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. je naplněn tehdy, jestliže v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný, to znamená, že slouží k nápravě dvou alternativních vad rozhodnutí. Podle první z nich je tento dovolací důvod dán, pokud nebyl učiněn určitý výrok jako celek, přestože podle zákona ho měl soud pojmout do výrokové části. Chybějícím je tedy každý výrok, který byl soud povinen učinit podle náležitostí, jak jsou vyjmenovány v § 120 až 124 tr. ř. Není přitom rozhodující, zda měl soud takový výrok učinit sám nebo k návrhu jedné z procesních stran.

14. Druhá alternativa tohoto dovolacího důvodu dopadá na případy, když konkrétní výrok sice byl učiněn, ale není úplný, protože neobsahuje některou z podstatných zákonných náležitostí [viz např. ustanovení § 120 odst. 3 a § 134 odst. 1 písm. c) tr. ř.].

IV.

Důvodnost dovolání

15. V projednávané věci dovolatel uplatnil první variantu důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., neboť pochybení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně spatřoval v tom, že nebylo

vůbec rozhodnuto o návrhu státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně - pobočka ve Zlíně na zabránění předmětných nemovitostí. Jak vyplývá z obsahu trestního spisu, tento návrh byl zahrnut již v obžalobě státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně - pobočka ve Zlíně ze dne 24. 5. 2013, sp. zn. 6 KZV 1/2012, podané dne 28. 5. 2013 ke Krajskému soudu v Brně - pobočka ve Zlíně (srov. bod 6 této obžaloby na č. l. 3046 trestního spisu). Vzhledem k tomu, že z této obžaloby i z obsahu trestního spisu bylo zřejmé, že vlastníkem dotčených (v té době zajištěných) nemovitých věcí nebyl obviněný, bylo povinností soudu prvního stupně již při nařizování hlavního líčení v této věci vyrozumět o jeho konání také jejich vlastníka - L. K. Podle § 42 odst. 1 tr. ř. totiž jmenovaný získal procesní postavení zúčastněné osoby, neboť ve věci byl podán návrh na zabránění věcí, které měl v rozhodné době ve svém vlastnictví. Citované ustanovení trestního řádu poskytuje zúčastněné osobě právo vyjádřit se k návrhu na zabránění věci, účastnit se hlavního líčení, případně veřejného zasedání, v nichž má být zabránění věci uloženo. Může činit návrhy, nahlížet do spisů a podávat opravné prostředky v zákonem stanovených případech. Ustanovení § 42 odst. 2 tr. ř. zároveň ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost poučit zúčastněnou osobu o jejich právech a poskytnout jí možnost k jejich uplatnění.

16. Uvedený procesní postup však soud prvního stupně nerespektoval, jak vyplývá z obsahu trestního spisu, i přes návrh na zabránění věcí, který státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně - pobočka ve Zlíně zcela správně učinila povinnou součástí svého žalobního návrhu (srov. § 178 odst. 1 tr. ř.), krajský soud nezaslal L. K. opis obžaloby, následně jej nevyrozuměl o termínu hlavního líčení v této věci, a tím mu fakticky neumožnil uplatnit další vyjmenovaná procesní práva, která mu jako zúčastněné osobě náležela. Tato zjištěná vada procesního postupu soudu prvního stupně však nemohla v dovolacím řízení vyvolat potřebu kasace rozsudku, neboť nespadá pod žádný z taxativně vyjmenovaných důvodů dovolání. Přestože v předmětné trestní věci nepochybně došlo ke zkrácení práv L. K., jež mu jako zúčastněné osobě trestní řád poskytuje, nelze samotné soudní řízení označit za rozporné s pravidly spravedlivého procesu zejména s ohledem na to, že soud prvního stupně (následně též odvolací soud) neuložil ochranné opatření spočívající v zabránění nemovitých věcí, jejichž vlastníkem byl v rozhodné době L. K.

17. V rámci hlavního líčení konaného dne 15. 10. 2013 (viz protokol o hlavním líčení na č. l. 3136 trestního spisu) intervenující státní zástupkyně v závěrečném návrhu znovu požadovala uložení zabránění předmětných nemovitostí a to podle § 101 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tj. alternativa, kdy věc byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj a nenáleží pachateli. Soud prvního stupně však jejímu návrhu nevyhověl a po vyslovení odsuzujícího výroku o vině a trestu obviněného C. K. v hlavním líčení dne 23. 10. 2013 nevyhlásil žádné rozhodnutí ohledně navrhovaného ochranného opatření. V odůvodnění svého rozsudku pak soud vysvětlil, že předmětné nemovitosti nejsou ve vlastnictví obviněného, proto by přicházel v úvahu postup podle § 101 odst. 2 tr. zákoníku, avšak pouze tehdy, pokud by zajištěné věci byly „výnosem trestného činu“. Z dokazování však vyplynulo, že nemovitý majetek byl pořízen z finančních prostředků, jež neměly původ v trestné činnosti obviněného C. K., maximálně část nákladů na rekonstrukci zajištěných nemovitostí z nich mohla být financována. Soud prvního stupně sice na jedné straně připustil, že nikoli pořízení nemovitého majetku L. K. ale jeho opravy mohly být pořízeny za finanční prostředky pocházející z trestné činnosti obviněného, ovšem pouze zčásti, proto nebylo možné vyhovět požadavku státní zástupkyně na zabránění věci podle § 101 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Dá se říci, že Krajský soud v Brně - pobočka ve Zlíně si otázku zabránění nemovitých věcí vyhodnotil (byť ne zcela zřetelně a přesvědčivě) tak, že pro uložení tohoto ochranného opatření nebyly splněny zákonné podmínky. Tento závěr soud vedl k tomu, že ve svém rozsudku nerozhodl o návrhu státní zástupkyně zamítavým výrokem a své úvahy vyjádřil pouze v odůvodnění.

18. Jde o situaci srovnatelnou např. s případy, kdy státní zástupce (již) v obžalobě navrhuje uložení ochranného léčení obviněnému, na tomto svém návrhu setrvává i po provedeném hlavním líčení a

požaduje, aby soud po vyslovení viny a trestu uložil obviněnému ochranné léčení v ambulantní či v ústavní formě. Soud však dospěje k závěru, že není nutné (eventuálně vhodné či účelné), působit na obviněného prostřednictvím lékařského dozoru a péče, a ochranné léčení mu tudíž neuloží. Pak není nutné, aby činil v odsuzujícím rozsudku výrok o zamítnutí návrhu státního zástupce na uložení tohoto druhu ochranného opatření. Uvedenou soudní praxi v tomto smyslu až dosud respektovalo i státní zastupitelství, resp. Nejvyššímu soudu není znám případ, kdyby se příslušný státní zástupce domáhal, např. v odvolání, vyslovení zamítavého výroku ohledně jím navrhovaného ochranného léčení. Nejvyšší soud neshledává žádný důvod rozlišovat jednotlivé druhy ochranných opatření z toho hlediska, zda o některém z nich je třeba činit i tzv. negativní výrok a o jiném nikoli. V tomto smyslu skutečně není nezbytné vyslovit v hlavním líčení samostatný výrok, jenž by tvořil součást odsuzujícího rozsudku, že se zamítá návrh státního zástupce na uložení ochranného léčení (§ 99 tr. zákoníku), na uložení zabezpečování detence (§ 100 tr. zákoníku), na zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 101 až 104 tr. zákoníku), a v řízení vedeném soudem pro mládež podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, též návrh na uložení ochranné výchovy.

19. V této souvislosti považuje Nejvyšší soud za vhodné upozornit na to, že soud ani není vázán podaným návrhem na uložení ochranného opatření, to znamená, že mu nemusí vyhovět (zcela nebo zčásti), může dokonce uložit i jiné než navrhované ochranné opatření, a to i bez takového návrhu, tj. platí zde zásada oficiality. Stejně může soud „nevyhovět“ závěrečným návrhům státního zástupce u hlavního líčení, pokud se např. domáhá uložení několika druhů trestů, případně dalších omezení (např. přiměřená omezení a povinnost podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku). Ani v těchto případech soud nerozhoduje samostatným výrokem o zamítnutí návrhu intervenujícího státního zástupce např. na uložení peněžitého trestu, pokud neshledá důvody a zákonné podmínky pro tento druh trestu v konkrétní věci. Nelze pominout, že jak vyplývá z ustanovení § 36 tr. zákoníku, představují ochranná opatření samostatný druh trestních sankcí ukládaných pachateli trestného činu nebo činu jinak trestného, přičemž soud je při výběru konkrétního druhu trestu i ochranného opatření vázán jen zákonnými podmínkami pro jejich ukládání, nikoli návrhy přednesenými v obžalobě, resp. v závěrečném návrhu státního zástupce v rámci hlavního líčení.

20. Stejně tak považuje Nejvyšší soud za nepřipadné srovnání nejvyššího státního zástupce požadavkem na vyslovení tzv. negativního výroku o ochranném opatření s výrokem o náhradě škody ve smyslu § 121 tr. ř. Citované ustanovení zakládá povinnost soudu (prvního či druhého stupně) při rozhodování o vině obviněného rozhodnout rozsudkem též o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení [§ 121 písm. a) tr. ř.], dále též o ochranném opatření [§ 121 písm. b) tr. ř.], pokud o něm bylo rozhodnuto. Samozřejmě však tímto způsobem může soud postupovat jen při existenci zákonných podmínek pro vyslovení těchto výroků. O náhradě škody rozhoduje soud v tzv. adhezním řízení, které je určeno k realizaci práv poškozeného jako strany v trestním řízení (srov. § 43 až 51a tr. ř.), a v řízení před soudem počíná adhezní řízení zásadně úkony soudu po zahájení hlavního líčení ve smyslu § 206 odst. 2 tr. ř.

21. Pro poškozeného, který má hmotněprávní nárok na náhradu škody, nebo nemajetkové újmy v penězích, nebo vydání bezdůvodného obohacení je řádné uplatnění jeho nároku v trestním řízení (srov. § 43 odst. 3 tr. ř.) podmínkou vyslovení výroku o něm, ať je mu nárok přiznán zcela nebo zčásti ve smyslu § 228 a § 229 odst. 2 tr. ř., nebo jej soud po vyslovení viny, popř. trestu, odkáže na řízení ve věcech občanskoprávních, eventuálně na řízení před jiným příslušným orgánem s celým jeho nárokem podle § 229 odst. 1 tr. ř. Jestliže soud obviněného zproští obžaloby, pak vždy poškozeného odkáže s jeho nárokem podle § 229 odst. 3 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních nebo na řízení před jiným příslušným orgánem. Rozsudek, jímž soud rozhodl alespoň o části nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy, či na vydání bezdůvodného obohacení, totiž představuje pro

poškozeného tzv. exekuční titul pro případ, že povinná osoba nebude plnit dobrovolně (srov. § 251 až 271 zákona č. 99/1993 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů). Z tohoto důvodu jsou kladeny přesné (formální) požadavky na výrok o povinnosti obviněného k náhradě škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem, resp. o vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem (srov. § 228 odst. 2 tr. ř.). Tento výrok musí soud také pečlivě odůvodnit jak z hledisek skutkových zjištění, jež se stala jeho podkladem, tak i právního posouzení všech okolností významných pro přiznání nároku poškozeného, ale též pro „nepřiznání“, tj. při postupu podle § 229 odst. 1, 2 nebo 3 tr. ř.

22. Potřeba vyslovení tzv. „negativního“ výroku o náhradě škody, tj. typicky odkázání poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, je v adhezním řízení nezbytná zejména z toho důvodu, že okamžikem, kdy se poškozený připojí řádně s nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení k trestnímu řízení, přestává běžet promlčecí lhůta stanovená k uplatnění jeho nároku v těch zákonných předpisech hmotného práva, jež upravují podmínky pro vznik a výši tohoto nároku (srov. § 112 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013, § 648 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014, § 329 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, všechny ve znění pozdějších předpisů). Po právní moci rozsudku, jímž je poškozený zcela nebo zčásti odkázán se svým nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, může svůj nárok či jeho zbytek uplatňovat právě již mimo trestní řízení, tj. v občanskoprávním řízení či v řízení před jiným příslušným orgánem, kterým může být např. služební orgán ve věcech vojáků z povolání podle zákona č. 221/1999 Sb., o náhradě škody vojáka na majetku státu, ve znění pozdějších předpisů. (Podrobněji srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 2886 a 2887s.) V tomto smyslu nelze výroky o odkázání poškozeného podle § 229 tr. ř. považovat za výroky „negativní“, neboť soudy jimi nedeklarují „neopodstatněnost“ uplatněného nároku či jeho „nezákonnost“ ve smyslu odpovídajících ustanovení příslušných hmotněprávních norem, z nichž poškozený svůj nárok dovodil. V rámci adhezního řízení jako součásti trestního řízení soudy většinou zaměřují dokazování ohledně vzniklé újmy poškozených osob na ty okolnosti, jež jsou významné z hlediska vyvození trestní odpovědnosti obviněného podle konkrétní skutkové podstaty trestného činu. V případech, kdy je škoda, nemajetková újma způsobená trestným činem nebo bezdůvodné obohacení získané trestným činem jedním ze znaků jeho skutkové podstaty, musí soudy mít podklad pro vyslovení viny také ohledně výše škody nebo nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení tak, aby mohly skutek správně právně kvalifikovat podle příslušné trestní sazby takového trestného činu. V těch případech, kdy soud provedeným dokazováním zjistí, že nárok poškozenému nevznikl nebo že není prokázán, nemůže, a to ani zčásti, zamítnout návrh poškozeného (srov. rozhodnutí publikované pod č. II/1962, s. 41 nebo [č. III/1967](#), s. 48 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

23. Z tohoto pohledu proto Nejvyšší soud nemohl přisvědčit argumentu dovolatele o přípustnosti srovnání výroků o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení a o ochranném opatření, jak jsou zmíněny v § 121 tr. ř., upravujícím povinné náležitosti výroku rozsudku a případného výroku o zamítnutí návrhu státního zástupce na uložení ochranného opatření. Navíc z formulace části ustanovení § 121 písm. b) tr. ř., týkající se právě ochranného opatření, je možné dovodit požadavek na vyslovení výroku o něm jen v situaci, kdy soud uloží obviněnému některé z ochranných opatření (srov. „jestliže o něm bylo... rozhodnuto“). To znamená, že jen za podmínky, kdy soud „rozhodne“ v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání konaném o odvolání, musí učinit tento výrok součástí rozsudku.

24. Jiná situace nastane v případě, kdy soud v hlavním líčení vyhradí rozhodnutí o ochranném opatření do veřejného zasedání. Je nerozhodné, zda jeho uložení navrhl státní zástupce, nebo zda soud v průběhu hlavního líčení sám dospěje k názoru, že jsou splněny podmínky pro uložení některého druhu (nebo i více) ochranných opatření. Trestní řád umožňuje tuto výhradu v ustanovení

§ 230 odst. 2 tr. ř. Děje se tak zejména v případech, kdy soud potřebuje k rozhodnutí o ochranném opatření provést ještě další dokazování, ačkoli o vině a trestu má již shromážděny dostatečné podklady a další odročování hlavního líčení nepovažuje za účelné. Pouze v těchto případech je však možné vést další řízení jen o ochranném opatření, ačkoli bylo již rozhodnuto o vině a trestu obviněného, a to dokonce i po nabytí právní moci rozsudku o vině a trestu. V praxi je však běžné, že např. splnění podmínek pro uložení ochranného léčení, které může mít zásadní vliv i na druh a výměru ukládaného trestu, soudy řeší ještě v průběhu hlavního líčení, vedou dokazování zaměřené i na otázku nejen zákonných podmínek pro nařízení ochranné léčby, ale shromažďují podklady týkající se samotné osoby obviněného a jeho schopnosti a ochoty podrobit se případnému léčení i ve vztahu k formě ochranného léčení (ambulantní či ústavní). Ve věcech, v nichž přichází v úvahu rozhodnutí o zabrání věci, náhradní hodnoty či spisů a zařízení podle § 101 až 103 tr. zákoníku však taková spojitost s výroky o vině a trestu nemusí nastat. Z hlediska požadavku na rychlost řízení může být naopak účelné využít možnosti výhrady, doplnit dokazování a rozhodnout o tomto druhu ochranného opatření ve veřejném zasedání. Podmínkou dodatečného uložení ochranného opatření je však vyhrazení rozhodnutí o něm veřejnému zasedání, protože jinak by již nebylo možné takové rozhodnutí učinit. Pravomocným rozhodnutím o vině a trestu totiž skončí trestní stíhání obviněného a pozdějšímu uložení ochranného opatření by bránila překážka věci rozhodnuté ve smyslu § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 6. 1991, sp. zn. [7 Tz 25/1991](#), publikovaný pod č. 46/1992 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

25. Z tohoto důvodu ani v projednávané trestní věci obviněného C. K. fakticky nepřichází v úvahu, aby o zabrání předmětných nemovitých věcí bylo v současném stadiu trestního řízení rozhodováno, neboť soud prvního stupně nevyužil výhrady podle § 230 odst. 2 tr. ř. V případě, kdyby tento soud v průběhu hlavního líčení vyhradil veřejnému zasedání rozhodnutí o návrhu státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně - pobočka ve Zlíně, mohlo by se konat. V tomto následném řízení by soud po skončení dokazování byl povinen učinit výrok, jímž by vyslovil zabrání označených nemovitostí, nebo by musel návrh státní zástupkyně na jeho uložení zamítnout. Takové rozhodnutí má formu usnesení, proti němuž je přípustná stížnost. Výlučně za této procesní situace tak může (musí) soud učinit pozitivní nebo negativní výrok. Řízení (dodatečné) je totiž vedeno pouze o ochranném opatření a musí být skončeno vyhlášením rozhodnutí soudu. Jestliže má být rozhodováno o zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty, resp. náhradní hodnoty, která nenáleží obviněnému (což je i předmětný případ), je podle § 230 odst. 3 tr. ř. nezbytné, aby takový návrh na zabrání věci učinil státní zástupce. Jak správně uvedl dovolatel, v případě negativního rozhodnutí o uložení ochranného opatření by měl soud učinit výslovný výrok o tom, že zamítá návrh státního zástupce, a nikoli jen rozhodnout o tom, že věc nebo jiná majetková hodnota, o níž se rozhodovalo, se vrátí (vydá) zúčastněné osobě (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2901). Nejvyšší státní zástupce na podporu svého požadavku na doplnění chybějícího výroku odkázal právě na tu část komentovaného znění trestního řádu, která se vztahuje k rozhodování soudu prvního stupně ve veřejném zasedání konaném buď po rozhodnutí o výhradě ve smyslu § 230 odst. 2 tr. ř., eventuálně poté, co odvolací soud zruší rozsudek ve výroku o uložení ochranného opatření a věc tomuto soudu vrátí k novému projednání a rozhodnutí jen v tomto rozsahu.

26. Jestliže soud prvního stupně v hlavním líčení nevyhradí rozhodnutí o ochranném opatření veřejnému zasedání, neplatí shora uvedené procesní postupy, včetně povinnosti učinit i tzv. negativní výrok. Jak již bylo zdůrazněno výše, má ochranné opatření povahu trestní sankce, jíž lze postihnout pachatele trestného činu (nebo činu jinak trestného u osoby, která není pro nepřítomnost trestně odpovědná - § 26 tr. zákoníku). Pokud nejde o případy obligatorního uložení některého z ochranných opatření (např. § 99 odst. 1, § 101 odst. 3 tr. zákoníku) záleží výlučně na úvaze soudu, zda využije zákonnou možnost a uloží obviněnému ochranné opatření, buď samostatně, místo trestu nebo i vedle trestu. Jestliže však soud v hlavním líčení neshledá důvody pro vyslovení této trestní

sankce (pokud nejde o obligatorní uložení), nebo tehdy, pokud výsledky provedeného dokazování nesvědčí o naplnění zákonných podmínek pro její uložení, nemusí rozhodovat negativně, tj. že se ochranné opatření neukládá, eventuálně že se zamítá podaný návrh státního zástupce na jeho uložení.

27. V projednávané trestní věci však soud prvního stupně neshledal zákonné podmínky pro uložení zabránění v té době zajištěných nemovitých věcí, tudíž nezahrnul do svého odsuzujícího rozsudku výrok, jímž by zamítl podaný návrh státní zástupkyně. V odůvodnění svého rozsudku pak stručně vysvětlil své úvahy, které jej vedly k nevyhovění návrhu státní zástupkyně. V podstatě stejně vyřešil otázku důvodnosti uložení tohoto druhu ochranného opatření také odvolací soud, byť se nad rámec svého negativního postoje vyjádřil tak, že i kdyby uložení zabránění věci přicházelo v úvahu, muselo by být doplněno dokazování ke zkoumání hodnoty a podílu zhodnocení nemovitostí z výnosu trestné činnosti obviněného na jejich celkové ceně. Za této procesní situace, tj. v současném stadiu trestního stíhání obviněného C. K., již není možné dodatečně rozhodovat o zabránění věci, jak bylo vysvětleno výše.

28. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud neshledal v napadeném rozhodnutí odvolacího soudu ani v jemu předcházejícím rozsudku soudu prvního stupně vadu chybějícího výroku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., a proto zamítl dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265j tr. ř. Vzhledem ke splnění procesních podmínek předpokládaných v ustanovení § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání.